

AFRO-AVRASYA ÜLKELERİ İÇİN STRATEJİK BİR SEKTÖR: TURİZM

Uğur SAYLAN¹

Ahmet KOÇ²

Öz

II. Dünya Savaşı'ndan sonra hızla gelişim gösteren turizm, günümüzde Dünyanın en büyük endüstrilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Turizm ülke ekonomilerine ciddi katkılar sağladığı gibi, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde önemli bir sorun olan bölgesel eşitsizliklerin ve dengesizliklerin giderilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada, Afro-Avrasya ülkelerinde, stratejik bir tercih olarak turizmin yeri ve önemi ifade edilmektedir. Bu ülkelerde turizmin, yoksulluğun azaltılmasında bir strateji olabileceği öne sürülmektedir. Çalışmada ifade edilen ülkelerde turizmin, güçlü ve zayıf yanları analiz edilmiş ve geliştirilmesi gereken konular belirtilmiştir. Bu bağlamda Afro-Avrasya ülkelerinin yıllar içerisinde uluslararası turizm hareketlerinde olumlu yahut olumsuz bir değişim olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Afro-Avrasya bölgesinde yer alan ülkelere Türkiye'ye gelen turist sayıları karşılaştırılmıştır. Bu amaçla Dünya Turizm Örgütü (WTO) ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerinden yararlanılarak ülkelerin uluslararası turist sayıları ile turizm gelirleri araştırılmıştır. Varılan sonuçlar doğrultusunda turizmin Afro-Avrasya ülkeleri için stratejik bir ürün olduğu öne sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afro-Avrasya Ülkeleri, Türkiye, Turizm.

A STRATEGIC SECTOR FOR THE AFRO-EURASIAN COUNTRIES: TOURISM

Abstract

Tourism that show a rapid development after World War II, is considered as one of the largest industry of the world. Tourism has a significant effect on economy and plays an important role on the elimination of regional inequalities which are important problem both in developed and developing countries. In this study, the role and importance of tourism as a strategic choice in Afro-Eurasian countries is expressed. It is suggested that, tourism may be a strategy for reducing poverty. Strengths and weaknesses of tourism was analyzed and issues that need improvement are specified for these countries in our study. In this regard, whether a positive or negative change in the international tourism movements in Afro-Eurasian countries at the periods happened or not was tried to be determined. Additionally, number of tourists coming Turkey from countries into the Afro-Eurasian region. For this purpose, the number of international tourists and tourism revenues have been investigated using data of World Tourism Organization (WTO) and Republic of Turkey Ministry of Culture and Tourism. Consequently, it is expressed that tourism is a strategic product for the Afro-Eurasian countries.

Keywords: Afro-Eurasian Countries, Turkey, Tourism.

¹ Öğr.Gör., Dumlupınar Üniversitesi, Emet Meslek Yüksekokulu, ugur.saylan@dpu.edu.tr

² Doktora Öğrencisi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Giriş

Dünyadaki en hızlı gelişen sektörlerin başında turizm sektörü gelmektedir. Pek çok sektörde duraklama eğilimi görülmesine rağmen, turizm sektörü dinamik yapısıyla daima ülkeler için bir güç olmaktadır. Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO) verilerine göre; uluslararası turizm 2015 yılında da hızlı büyümesini sürdürdü. Uluslararası turist varışları 1950 yılında 25 milyon, 1980 yılında 278 milyon, 2000 yılında 674 milyon iken 2015 yılında turizme katılanların sayısı 1 milyar 186 milyona ve uluslararası turizm gelirleri de 1 trilyon 260 milyar dolara ulaşmıştır (WTO, 2016: 2). Bu gelişim trendi içinde bazı bölgelerde yıllar içerisinde farklı gelişmeler ortaya çıkmıştır. Bazı turizm noktalarının uluslararası turizmden aldığı pay azalmasına karşın, özellikle gelişen bazı ülkelerin turistik yörelerinde uluslararası turizmden aldığı pay artma eğilimi içine girmiştir. Afrika- Avrupa-ve Asya kıtalarında yer alan Afro-Avrasya ülkeleri dünya üzerinde uluslararası turizm hareketlerinin görüldüğü önemli çekim merkezlerindedir. Turistik çekicilikler bakımından zengin olan Afro-Avrasya Ülkeleri'nin ekonomik kalkınmasında, turizm sektörü önemli rol oynamaktadır. Turizm ülke ekonomilerine ciddi katkılar sağladığı gibi, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde önemli bir sorun olan bölgesel eşitsizliklerin ve dengesizliklerin giderilmesine, yoksulluğun azaltılmasına ve istihdam oranlarının artmasına da yardımcı olmaktadır. Birçok ülke ekonomisi açısından önemli görülmesine rağmen turizm; iklim değişikliği, doğal afetler, savaş, terör, hırsızlık, sosyal ve politik krizlere karşı son derece hassas ve kırılabilir bir yapıya sahiptir. İç savaş ve iç karışıklık durumlarında genel olarak silahlı saldırı olayları, bombalama eylemleri, sivil savaşlar, gerilla savaşları, hükümet darbeleri, yağmalama olayları ve terörist saldırılarla karşılaşmaktadır. Bu çevresel olaylar genellikle bir ülkede geçmişten gelen iç meselelerin sonucunda meydana gelmektedir ve turizme olan olumsuz etkilerinin giderilebilmesi de yine söz konusu ülkenin turizm planlayıcıları ve yöneticilerinin ellerindedir. Yaşanan olumsuzluklar genellikle çok uzun dönemleri kapsamasa da olumsuz etkileri ve toparlanma çalışmaları çok daha uzun sürmektedir (Öztürk ve Şimşek, 2013: 18). Bu çalışmada Afro-Avrasya ülkelerinde, stratejik bir tercih olarak turizmin yeri ve önemi ifade edilmektedir. Afro-Avrasya ülkelerinin ve Türkiye'nin yıllar içerisinde uluslararası turizm hareketlerinde olumlu/olumsuz bir değişim olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, yapılan çalışma ile Afro-Avrasya bölgesinde yer alan ülkelere Türkiye'ye gelen turist sayıları da karşılaştırılmıştır.

1. Afro-Avrasya Ülkeleri'nde ve Türkiye'de Turizm Sektörünün Durumu

Afro-Avrasya, Afrika ve Avrasya'yı tek bir kıta olarak tanımlayan terimlerdir. Bu kıta Eski Dünya olarak da adlandırılmaktadır. Coğrafi olarak, Afrika ve Avrasya Süveyş Kanalı ile Avrasya ise; Avrupa ve Asya olmak üzere bölünmüştür. Afro-Avrasya ülkelerinin uluslararası turist sayıları ile turizm gelirleri araştırılırken Dünya Turizm Örgütü (WTO)'nün verilerinden yararlanıldığından dolayı Afro-Avrasya ülkelerinin bulunduğu kıtalar ve bu kıtalarda yer alan ülkelerin sınıflandırılması da bu doğrultuda yapılmıştır. Buna göre; Afro-Avrasya ülkeleri, Afrika-Ortadoğu-Avrupa- Asya ve Pasifik bölgelerinde yer alan ülkeler olarak sınıflandırılmıştır. Afrika kıtasında yer alan ülkeler Kuzey Afrika ve Sahraaltı Afrika, Avrupa kıtasında yer alan ülkeler Kuzey Avrupa, Batı Avrupa, Orta-Doğu Avrupa, Güney-Akdeniz Avrupa, Asya ve Pasifik kıtasında yer alan ülkeler ise Kuzey-Doğu Asya, Güney-Doğu Asya, Okyanusya ve Güney Asya bölgeleri şeklinde ele alınmaktadır. Çok sayıda ülkenin turizm koşul ve stratejilerini bir çalışmada incelemenin zorluğu nedeniyle veriler bölge bazında değerlendirilmiştir. Ancak bölgelerde yer alan ana destinasyonların turist sayıları ve turizm gelirlerine de yer verilmiştir. Aşağıdaki tablolarda; Afro-Avrasya Ülkelerinin ve Türkiye'nin uluslararası turizm hareketleri turist sayısı ve turizm gelirleri açısından karşılaştırılarak verilmiştir.

Tablo 1: Afro-Avrasya Ülkeleri'ne Yönelik Turizm Hareketlerinin Dağılımı

Bölgeler	Turist Sayısı (Milyon Kişi)								
								Pazar Payı (%)	Değişim (%)
	1990	1995	2000	2005	2010	2014	2015	2015	2015/14
Avrupa	261.5	304.5	386.6	453.2	489.4	580.2	607.7	51	4.7
Asya ve Pasifik	55.9	82.1	110.4	154.0	205.5	264.3	279.2	24	5.6
Afrika	14.8	18.7	26.2	34.8	50.4	55.3	53.5	5	-3.3
Ortadoğu	9.6	12.7	22.4	33.7	54.7	52.4	53.3	4	1.7
Amerikalılar	92.8	108.9	128.2	133.3	150.2	181.9	192.6	16	5.9
Dünya Toplam	435	527	674	809	950	1,134	1,186	100	4.6
Afro-Avrasya Ülkeleri Toplam	341.8	418	545.6	675.7	800	952.2	993.7	84	4.4

Kaynak: WTO, Tourism Highlights, 2001 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2006 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2011 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2015 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2016 Edition'dan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 1'de Afro-Avrasya Ülkeleri'ne yönelik uluslararası turizm hareketleri turist sayısı yer almaktadır. Avrupa uluslararası turist varışlarında yıllar içerisinde sürekli artan bir ivmeyle 1990 yılındaki 261.5 milyon turist sayısından 2015 yılındaki 607.7 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Buna göre, Dünya üzerinde uluslararası turist varışlarının en çok olduğu kıta Avrupa kıtasıdır. 2015 yılında uluslararası turist varışlarında Avrupa'nın Dünya turizm pastasındaki pazar payı %51'dir. Ayrıca Avrupa kıtası, uluslararası turist varışlarında 2015 yılı bir önceki yıla göre %4.7 büyüme göstermiştir. Asya ve Pasifik bölgesi de Avrupa gibi uluslararası turist varışlarında yıllar içerisinde sürekli artan bir ivmeyle 1990 yılındaki 55.9 milyon turist sayısından 2015 yılındaki 279.2 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Uluslararası turist varışlarında 2015 yılı bir önceki yıla göre %5.6 büyüme göstermiştir. 2015 yılında uluslararası turist varışlarında Asya ve Pasifik'in Dünya turizm pastasındaki pazar payı %24'dür. Afrika kıtası uluslararası turist varışlarında, 1990 yılındaki 14.8 milyon turist sayısından 2014 yılındaki 55.3 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Ancak uluslararası turist varışları 2015 yılında bir önceki yıla göre %3.3 azalış göstererek 53.5 milyon turist sayısına gerilemiştir. Bunun sebebi, Kuzey Afrika bölgesine gelen turist sayısında elde edilen düşüştür. 2015 yılında uluslararası turist varışlarında Afrika'nın Dünya turizm pastasındaki pazar payı ise %5'dir. Ortadoğu Bölgesinin uluslararası turist varışlarında yıllar içerisinde dalgalanmalar görülmektedir. Ortadoğu uluslararası turist varışlarında, 1990 yılındaki 9.6 milyon turist sayısından 2010 yılındaki 54.7 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Ancak 2014 yılındaki toplam turist sayısı 2010 yılına göre azalma göstererek 52.4 milyon turist sayısına gerilemiştir. Bunun sebebi, bölge ülkelerinde yaşanan beklenmeyen protesto olayları (Arap Baharı), iç savaşlar ve darbe hareketleridir. Arap ülkelerinden bazıları Arap Baharı'nı turizm sektörü açısından fırsata çevirmiş olmasına rağmen genel olarak Arap Dünyası turist sayıları ve turizm gelirleri bazında Arap Baharı'ndan olumsuz bir şekilde etkilenmiştir (Hacıoğlu ve Saylan, 2014: 70). 2015 yılında ise uluslararası turist varışları bir

önceki yıla göre %4 artış göstererek 53.3 milyon turist sayısına rağmen henüz 2010 yılındaki turist sayısına ulaşamamıştır. 2015 yılında uluslararası turist varışlarında Ortadoğu'nun Dünya turizm pastasındaki pazar payı ise %4'dür. Elde edilen verilere göre; Afro-Avrasya Ülkelerine (Afrika-Ortadoğu-Avrupa- Asya ve Pasifik) gelen toplam turist sayısı yıllar içerisinde sürekli bir artış göstererek 2000 yılındaki 545.6 milyon turist sayısından 2015 yılındaki 993.7 milyon turist sayısına ulaşmıştır. 2015 yılında uluslararası turist varışlarında Afro-Avrasya Ülkelerinin Dünya turizm pastasındaki pazar payı ise %84'dür. Ayrıca Afro-Avrasya Ülkeleri, uluslararası turist varışlarında 2015 yılı bir önceki yıla göre % 4.4 büyüme göstermiştir.

Tablo 2: Afro-Avrasya Ülkeleri'nin Uluslararası Turizm Gelirlerinin Dağılımı

Bölgeler	Turizm Geliri (Milyar US\$)								
									Pazar Payı (%)
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015
Avrupa	231.5	348.2	406.2	463.4	457.8	489.3	508.9	450.7	36
Asya ve Pasifik	87.6	138.6	248.7	289.4	323.9	358.9	376.8	418.3	33
Afrika	10.7	21.5	31.6	32.6	33.6	34.2	36.4	33.1	3
Ortadoğu	9.7	27.6	50.3	45.9	47.0	47.3	49.3	54.4	4
Amerikalılar	136.4	144.6	182.2	199.1	212.6	229.2	274.0	303.7	24
Dünya Toplam	475.8	680	919	1.030	1.075	1.159	1.245	1.260	100
Afro-Avrasya Ülkeleri Toplam	339.5	535.9	736.8	831.3	862.3	929.7	971.4	956.5	76

Kaynak: WTO, Tourism Highlights, 2001 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2006 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2011 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2012 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2013 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2014 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2015 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2016 Edition'dan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 2'de Afro-Avrasya Ülkeleri'nin uluslararası turizm gelirleri yer almaktadır. Avrupa kıtasının uluslararası turizm gelirleri 2000 yılındaki 231.5 milyar\$'dan 2011 yılındaki 463.4 milyar\$'a ulaşmıştır. 2012 yılında 457.8 milyar\$'a gerileyen turizm gelirleri 2013 ve 2014 yılında tekrar artış göstererek 2014 yılında 508.9 milyar\$'a ulaşmıştır. Ancak 2015 yılında turizm gelirleri, 2012 yılı turizm gelirlerinin bile altında kalarak 450.7 milyar\$'a gerilemiştir. 2015 yılındaki düşüşe rağmen Avrupa kıtası diğer kıtalara oranla Dünya turizm gelirlerinin en büyük pazar payını alarak %36'sını elde etmiştir. Asya ve Pasifik bölgesinin uluslararası turizm gelirleri ise yıllar içerisinde sürekli artan bir ivmeyle 2000 yılındaki 87.6 milyar\$'dan 2015 yılındaki 418.3 milyar\$'a ulaşmıştır. Böylelikle Asya ve Pasifik Bölgesi Avrupa kıtasından sonra ikinci sırada bulunarak Dünya turizm gelirlerinin % 33'ünü elde etmiştir. Afrika kıtasının uluslararası turizm gelirleri 2000 yılında 10.7 milyar\$ iken 2014 yılında 36.4 milyar\$'a yükselmiştir. Ancak Afrika kıtasının 2015 yılı uluslararası turizm gelirleri 2012 yılı turizm gelirlerinin bile altında kalarak 33.1 milyar\$'a gerilemiştir. 2015 yılında Dünya turizm gelirlerinden en düşük paya sahip olan kıta Afrika'dır (%3). Ortadoğu bölgesinin uluslararası turizm gelirleri 2000 yılındaki 9.7 milyar\$'dan 2010 yılındaki 50.3 milyar\$'a ulaşmıştır. 2011

yılında 45.9 milyar\$'a gerileyen turizm gelirleri daha sonraki yıllarda sürekli artış göstererek 2015 yılında 54.4 milyar\$'a ulaşmıştır. 2015 yılında Ortadoğu'nun Dünya turizm gelirlerindeki pazar payı ise %4'dür. Elde edilen verilere göre; Afro-Avrasya Ülkelerinin (Afrika-Ortadoğu-Avrupa- Asya ve Pasifik) toplam turizm gelirleri yıllar içerisinde sürekli bir artış göstererek 2000 yılındaki 339.5 milyar\$'dan 2014 yılındaki 971.4 milyar\$'a ulaşmıştır. Ancak 2015 yılında Afro-Avrasya Ülkelerinin turizm gelirleri 956.5 milyar\$'a gerilemiştir. Bunun sebebi ise 2015 yılında Avrupa ve Afrika kıtalarının uluslararası turizm gelirlerinde yaşanan azalışlardır. 2015 yılında Afro-Avrasya Ülkelerinin Dünya turizm gelirlerindeki payı %76'dır.

Tablo 3: *Avrupa Kıtasında Bulunan Bölgelere Yönelik Turizm Hareketlerinin Dağılımı*

Bölgeler	Turist Sayısı (Milyon Kişi)					
					Pazar Payı (%)	Değişim (%)
	2010	2013	2014	2015	2015	2015/14
Kuzey Avrupa	62.8	67.2	70.8	75.9	12.5	7.3
Batı Avrupa	154.4	170.8	174.4	180.0	29.6	3.2
Orta-Doğu Avrupa	98.9	128.1	120.2	126.6	20.8	5.3
Güney-Akdeniz Avrupa	173.3	201.0	214.8	225.2	37.1	4.8
Avrupa Toplam	489.4	567.1	580.2	607.7	100	4.7

Kaynak: WTO, Tourism Highlights, 2016 Edition'dan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 3'de Avrupa kıtasında bulunan bölgelere yönelik uluslararası turizm hareketleri yer almaktadır. Avrupa uluslararası turist varışlarında yıllar içerisinde sürekli artan bir ivmeyle 2010 yılındaki 489.4 milyon turist sayısından 2015 yılındaki 607.7 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Kuzey Avrupa, Batı Avrupa ve Güney-Akdeniz Avrupa bölgelerinin turist sayıları yıllar içerisinde sürekli artışlar göstermiştir. Kuzey Avrupa alt bölgesinin turist sayısı 2010 yılında 62.8 milyon iken 2015 yılında 75.9 milyona yükselmiştir. Avrupa kıtasında en düşük pazar payına (%12.5) sahip alt bölge Kuzey Avrupa bölgesi olmasına rağmen, 2015 yılında bir önceki yıla göre uluslararası gelen turist sayısında % 7.3'lük bir büyüme kaydedildi. Kuzey Avrupa bölgesinde yer alan ülkelerden İrlanda ve İsveç de çift haneli bir büyüme görülürken, İzlanda'ya gelen turist sayısı (1 milyon 289 bin) ise % 29 oranında artmıştır. Avrupa turizm pazarı içerisinde sterlin para biriminin daha pahalı olmasına rağmen Kuzey Avrupa bölgesinin en güçlü destinasyonu konumundaki Birleşik Krallık, 2015 yılında Dünya turizmde turist sayısı bakımından 8. sırada bulunarak 34,4 milyon turist ile % 5.6'lık bir artış kaydetmiştir (WTO, 2016: 7-8). Batı Avrupa alt bölgesinin turist sayısı 2010 yılında 154.4 milyon iken 2015 yılında 180.0 milyona yükselmiştir. Avrupa kıtasında %29.6'lık bir pazar payına sahip olan Batı Avrupa bölgesi 2015 yılında bir önceki yıla göre uluslararası gelen turist sayısında % 3.2'lik bir büyüme kaydetmiştir. Batı Avrupa bölgesinde yer alan ülkelere Fransız Paris'teki terör saldırılarından olumsuz etkilenmesine rağmen 2015 yılında %1'lik artışla 84.5 milyon turist sayısı ile Dünya turizmde turist sayısı bakımından ilk sırada yer almaktadır. Fransa gibi, Belçika'da Brüksel'de yaşanan terör saldırılarından olumsuz etkilenmesine rağmen 2015 yılında 8.0 milyon turist sayısı ile % 2.0'lik bir büyüme kaydetmiştir. Ayrıca, 2015 yılında Hollanda 15.0 milyon (+% 8), Dünya turizmde turist sayısı bakımından 7. sırada olan Almanya 34.9 milyon (+% 6) ve Avusturya 26.7 milyon (+% 6) turist sayısına ulaşarak artış kaydetmişlerdir. İsviçre'ye gelen turist sayısı da 9.3 milyon turist sayısı ile % 2 oranında büyümüştür. Orta ve Doğu Avrupa alt

bölgesinin turist sayısı 2010 yılında 98.9 milyon iken 2013 yılında 128.1 milyona yükselmiştir. 2014 yılındaki bir düşüşten sonra 2015 yılında +% 5.3 büyümeye devam etti. Orta ve Doğu Avrupa bölgesi, Avrupa kıtasında %20.8'lik bir pazar payına sahiptir. Orta ve Doğu Avrupa bölgesinde yer alan ülkelerden Tacikistan'a gelen (+% 94) uluslararası turist sayısı 2015 yılında 414 bin kişi ile 2014 yılına göre neredeyse ikiye katlandı. Macaristan (+% 18), Romanya, Slovakya (+% 17 her ikisi) ve Letonya (+% 10) çift haneli bir büyüme kaydedildi. Alt bölgenin en büyük destinasyonu olan Rusya Federasyonu, daha ucuz ruble ile 2015 yılında Dünya turizmde turist sayısı bakımından 10. sırada bulunarak 31.3 milyon turist ile ziyaretçilerinde % 5'lik bir artış elde etmiştir. Ayrıca Çek Cumhuriyeti ve Polonya'da % 5 oranında büyüdü. 2014 yılında Kırgızistan (2 milyon 849 bin) ve Kazakistan'a (4 milyon 560 bin) gelen turist sayılarında (-%7.4 her ikisi) bir azalış gerçekleşmiştir. Turistik altyapının gelişmemesi, hizmetlerin kalitesizliği, otel fiyatlarının yüksekliği, bununla beraber Kazakistan'ın yurt dışında yüksek riskli ülke olarak kabul edilmesi ülkeye gelen turistler sayısının az olmasına neden olmaktadır. Ancak Kazakistan yakın gelecekte çeşitli ülkelere turistlerin dikkatini çekebilir. Çünkü Kazakistan topraklarında zengin tabiat manzaraları ve şifalı mineral kaynaklarına sahip kaplıcaları mevcuttur. Sıcak iklim şartları, maden suları, temiz hava, rüzgârın fazla esmemesi, bol güneşli günler bunların hepsi çok değerli doğal ve iklimsel şifalı faktörler olarak sayılmaktadır (Abishov ve Ünlüönen, 2016: 103). Güney-Akdeniz Avrupa alt bölgesinin turist sayısı yıllar içerisinde sürekli artarak 2010 yılında 173.3 milyon iken 2015 yılında 225.2 milyona yükselmiştir. Avrupa kıtasında en yüksek pazar payına (%37.1) sahip alt bölge olan Güney-Akdeniz Avrupa bölgesinde, 2015 yılında bir önceki yıla göre uluslararası gelen turist sayısında % 4.8'lik bir büyüme kaydedildi. Güney-Akdeniz Avrupa bölgesinin en büyük, Avrupa'nın en büyük ikinci ve Dünya turizmde turist sayısı bakımından 3. destinasyonu olan İspanya 2015 yılında 68.2 milyon turist ile % 5 büyüme elde etmiştir. Ayrıca 2015 yılında bölgede, Andorra 2.6 milyon (+% 13), Slovenya 2.7 milyon (+% 12), Portekiz 10.1 milyon (+% 10), Hırvatistan 12.6 milyon (+% 9), Kıbrıs 2.6 milyon (+% 9), Yunanistan 23.6 milyon (+% 7) ve Malta 1.8 milyon (+% 6) turist sayısına ulaşmıştır. Bölgenin diğer güçlü destinasyonu olan İtalya, Milano'da 2015 Expo ev sahipliğinden sonra Dünya turizmde turist sayısı bakımından 5. sırada yer alarak 50.7 milyon turist ile % 4.4 büyüme elde etmiştir. Bölgede gelişmekte olan diğer destinasyonlardan Arnavutluk, Bosna-Hersek, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan'da 2015 yılında çift haneli bir büyüme kaydedildi. Güney-Akdeniz Avrupa bölgesinde yer alan Türkiye ise yıllar içerisinde sürekli turist sayısını artırarak 2014 yılında 39.8 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Ancak 2015 yılında -%0.8'lik bir azalışla 39.5 milyon turist sayısına gerilemesine rağmen, Dünya turizmde turist sayısı bakımından 6. sırada olan yerini korudu. Türkiye'nin 2015 yılındaki Avrupa turizm pazarındaki payı ise %6.5'dir (WTO, 2016: 6-8).

Tablo 4: Avrupa Kıtasında Bulunan Bölgelerin Uluslararası Turizm Gelirlerinin Dağılımı

Bölgeler	Turizm Geliri (Milyar US\$)				
					Pazar Payı (%)
	2010	2013	2014	2015	2015
Kuzey Avrupa	59.2	74.2	80.8	78.4	17.3
Batı Avrupa	142.0	167.9	171.2	146.4	32.5
Orta-Doğu Avrupa	47.7	59.9	57.7	50.1	11.2
Güney-Akdeniz Avrupa	157.3	187.3	199.2	175.8	39.0
Avrupa Toplam	406.2	489.3	508.9	450.7	100

Kaynak: WTO, Tourism Highlights, 2011 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2014 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2015 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2016 Edition'dan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 4'de Avrupa kıtasında bulunan bölgelerin uluslararası turizm gelirleri yer almaktadır. Avrupa kıtasının tüm alt bölgeleri 2015 yılında turizm gelirlerinde düşüş yaşamıştır. Güney-Akdeniz Avrupa bölgesinin turizm gelirleri 2015 yılında azalış yaşamasına rağmen 175.8 milyar\$ ile Avrupa kıtasındaki en büyük paya (%39) sahiptir. Avrupa kıtasında ikinci en büyük pazar payına sahip olan Batı Avrupa bölgesinin (%32.5) turizm gelirleri 2015 yılında 146.4 milyar\$'dır. Kuzey Avrupa bölgesinin 2015 yılı turizm gelirleri 78.4 milyar\$ ve Avrupa kıtası içerisindeki pazar payı %17.3'dür. Avrupa kıtasında en düşük pazar payına sahip olan Orta ve Doğu Avrupa bölgesinin (%11.2) ise turizm gelirleri 2015 yılında 50.1 milyar\$'dır. Batı Avrupa bölgesinde yer alan Fransa 2015 yılında uluslararası turist varışlarında Dünya'nın ilk sırasında olmasına rağmen turizm gelirleri bakımından -%21.0'lik bir azalışla 45.9 milyar\$ ile Dünya'nın 4. sırasında bulunmaktadır. Batı Avrupa bölgesinin bir diğer destinasyonu olan Almanya'nın turizm gelirleri de 2015 yılında -%14.9'luk bir azalışla 36.9 milyar\$'a gerileyerek Dünya turizm gelirleri bakımından 8. sırada yer almaktadır. Güney-Akdeniz Avrupa bölgesinde yer alan İspanya'nın turizm gelirleri 2015 yılında -%13.2'lik bir azalış yaşayarak 56.5 milyar\$'a gerilemesine rağmen turizm gelirleri bakımından Avrupa'nın en büyüğü olarak Dünya'nın 3. sırasında yer almaktadır. Güney-Akdeniz Avrupa bölgesinde yer alan bir diğer destinasyon İtalya'nın turizm gelirleri de 2015 yılında -%13.3'lük bir azalışla 39.4 milyar\$'a gerilemiştir. Güney-Akdeniz Avrupa bölgesinde yer alan Türkiye'nin uluslararası turizm gelirleri 2014 yılında 29.5 milyar\$'dır. Ancak 2015 yılında 26.6 milyar\$'a gerileyerek, Dünya uluslararası turizm gelirleri bakımından 12. sıradadır. Türkiye'nin 2015 yılındaki uluslararası turizm gelirlerinin Avrupa turizmindeki payı ise %5.9'dur (WTO, 2016: 6-8).

Tablo 5: Asya ve Pasifik'de Bulunan Bölgelere Yönelik Turizm Hareketlerinin Dağılımı

Bölgeler	Turist Sayısı (Milyon Kişi)					
					Pazar Payı (%)	Değişim (%)
	2010	2013	2014	2015	2015	2015/14
Kuzey-Doğu Asya	111.5	127.0	136.3	142.1	50.9	4.3
Güney-Doğu Asya	70.5	94.5	97.3	104.6	37.5	7.6
Okyanusya	11.4	12.5	13.2	14.2	5.1	7.4
Güney Asya	12.1	15.9	17.5	18.3	6.5	4.4
Asya ve Pasifik Toplam	205.5	249.9	264.3	279.2	100	5.6

Kaynak: WTO, Tourism Highlights, 2016 Edition'dan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 5'de Asya ve Pasifik'de bulunan bölgelere yönelik uluslararası turizm hareketleri yer almaktadır. Asya ve Pasifik uluslararası turist varışlarında yıllar içerisinde sürekli artan bir ivmeyle 2010 yılındaki 205.5 milyon turist sayısından 2015 yılındaki 279.2 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Asya ve Pasifik'in alt bölgeleri olan; Kuzey-Doğu Asya, Güney-Doğu Asya, Okyanusya ve Güney Asya bölgelerinin turist sayılarında yıllar içerisinde sürekli artışlar görülmüştür. Kuzey-Doğu Asya alt bölgesinin turist sayısı 2010 yılında 111.5 milyon iken 2015 yılında 142.1 milyona yükselmiştir. Asya ve Pasifik'de en yüksek pazar payına (%50.9) sahip alt

bölge olan Kuzey-Doğu Asya bölgesinde, 2015 yılında bir önceki yıla göre uluslararası gelen turist sayısında % 4.3'lük bir büyüme kaydedildi. Kuzey-Doğu Asya bölgesindeki birkaç destinasyonda güçlü bir büyüme olmasına rağmen diğer ülkelerde azalma görülmüştür. Japonya 2015 yılında turist sayısını bir önceki yıla göre 6 milyon daha fazla artırarak (% 47.1) 19.7 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Dünya turizminde turist sayısı bakımından 4. sırada bulunan, Kuzey-Doğu Asya alt bölgesi ve Asya Kıtasının en çok turist alan ülkesi Çin, 2015 yılında % 2.3'lük bir artışla 56.9 milyon turist elde etmiştir. Tayvan, 2015 yılında % 5.3'lük artışla 10.4 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Ancak bölgedeki diğer destinasyonlardan Güney Kore 2015 yılında MERS salgınıyla nedeniyle turist sayısını -%6.8'lik azaltarak 13.2 milyona, güçlü para birimleri sebebiyle Çin Özel İdare Bölgeleri (SAR) olan Hong Kong (-%3.9) 26.7 milyona ve Macao (-%1.8) 14.3 milyona turist sayılarını azaltmıştır. Güney-Doğu Asya alt bölgesinin turist sayısı 2010 yılında 70.5 milyon iken 2015 yılında 104.6 milyona yükselmiştir. Asya ve Pasifik'de en yüksek ikinci pazar payına (%37.5) sahip alt bölge olan Güney-Doğu Asya bölgesinde, 2015 yılında bir önceki yıla göre uluslararası gelen turist sayısında % 7.6'lık bir büyüme kaydedildi. Güney-Doğu Asya'nın en çok turist alan ülkesi olan Tayland 2014 yılında turist sayısını azaltmış olmasına rağmen 2015 yılında güçlü bir toparlanma ile turist sayısını 5 milyondan daha fazla artırarak (+% 20.4) 29.9 milyon turiste ulaşmıştır. Aynı zamanda 2015 yılında Myanmar (+% 52 / 4.6 milyon), Laos (+% 12 / 3.5 milyon), Filipinler (+% 11 / 5.4 milyon) ve Endonezya (+% 10 / 10.4 milyon) turist sayılarında çift haneli büyüme elde etti. Singapur (+% 2) 12.1 milyon, Vietnam (+% 1) 7.9 milyon ve Kamboçya (+% 6) 4.8 milyon turist sayısını elde etmiştir. Ancak Güneydoğu Asya'nın ikinci en büyük turizm destinasyonu olan, doğal güzellikleriyle bölgenin cazibe merkezlerinden Malezya 2015 yılında turist sayılarını -%6.3 azaltarak 25.7 milyona gerilemiştir (WTO, 2016: 7-9). Malezya menşeli hava yolu şirketlerinin 9 ay içinde üç uçak kazası yaşaması ülkedeki turizm sektörüne ağır darbe vurdu. Bölgenin her geçen gün kazalar nedeniyle cazibesini kaybetmesi, turizm sektörü başta olmak üzere ülke ekonomisine de büyük zarar vermektedir (<http://www.fortuneturkey.com>, Erişim Tarihi: 05.09.2016). Güney Asya alt bölgesinin turist sayısı 2010 yılında 12.1 milyon iken 2015 yılında 18.3 milyona yükselmiştir. Güney Asya bölgesi 2015 yılında +% 4.4 büyüme ile %6.5'lik bir pazar payına sahiptir. Güney Asya'nın en çok turist alan ülkesi olan Hindistan 2015 yılında turist sayısını +%4.5 artırarak 8.0 milyona ulaşmıştır. Maldivler 2015 yılında % 2.4 artış ile 1.2 milyon turist, Sri Lanka ise 2015 yılında % 17.8'lik bir artışla 1.8 milyon turist elde ederek altıncı kez çift haneli büyüme göstermiştir. Nepal'a gelen turist sayısı 2015 yılının Nisan ayında meydana gelen depremin ardından azalmıştır (-%29.8). Okyanusya alt bölgesinin turist sayısı 2010 yılında 11.4 milyon iken 2015 yılında 14.2 milyona yükselmiştir. Asya ve Pasifik'de en düşük pazar payına (%5.1) sahip alt bölge Okyanusya olmasına rağmen, 2015 yılında bir önceki yıla göre uluslararası gelen turist sayısında % 7.4'lük bir büyüme kaydedildi. Okyanusya bölgesinde yer alan destinasyonlardan Yeni Zelanda (+% 10) ve Avustralya (+% 8) 2015 yılında turist sayılarını artırmıştır. Pasifik adaları arasında yer alan destinasyonlardan; Palau (+% 15), Samoa (+% 11), Fiji (+% 9), Yeni Kaledonya (+% 6), Guam (+% 5) ve Kuzey Mariana Adaları (+% 4) 2015 yılı turist sayılarında büyüme elde etmişlerdir (WTO, 2016: 7-9). Özellikle Orta Asya'da turizm hem en hızlı büyüyen ekonomik sektörlerden biridir. Turizm birçok Asya ülkesinde kırsal bölgelerde yaşam standartlarını yükseltmiştir. Asya'da turizmin gelişmesinin nedenlerinden biri de doğal ve kültürel kaynakların bolluğudur ve bu durum tüketici tercihlerinin değişimine yol açarak Asya'da yeni turizm pazarlarının gelişip büyümesine neden olmuştur. Önemli olan Asya ülkelerinde turizm yatırımlarının yapılırken yerel halkın bir kenara bırakılmaması ve ülkeden ülkeye ciddi farklılıkların olduğunun gözden kaçırılmamasıdır (Küçüktopuzlu ve Çakır, 2012: 334).

Tablo 6: Asya ve Pasifik'de Bulunan Bölgelerin Uluslararası Turizm Gelirlerinin Dağılımı

Bölgeler	Turizm Geliri (Milyar US\$)

					Pazar Payı (%)
	2010	2013	2014	2015	2015
Kuzey-Doğu Asya	122.4	184.7	198.1	236.7	56.6
Güney-Doğu Asya	68.0	107.3	106.8	108.3	25.9
Okyanusya	39.4	42.6	44.8	41.9	10.0
Güney Asya	18.9	24.3	27.1	31.4	7.5
Asya ve Pasifik Toplam	248.7	358.9	376.8	418.3	100

Kaynak: WTO, Tourism Highlights, 2011 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2014 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2015 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2016 Edition'dan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 6'da Asya ve Pasifik'de bulunan bölgelerin uluslararası turizm gelirleri yer almaktadır. Kuzey-Doğu Asya, Güney-Doğu Asya ve Güney Asya bölgelerinde 2015 yılında turizm gelirleri artış yaşamıştır. Ancak Okyanusya bölgesinde 2015 yılında turizm gelirlerinde azalış görülmüştür. Kuzey-Doğu Asya bölgesinin turizm gelirleri 2015 yılında 236.7 milyar\$ ile Asya ve Pasifik'de en büyük paya (%56.6) sahiptir. Asya ve Pasifik'de ikinci en büyük pazar payına sahip Güney-Doğu Asya bölgesinin (%25.9) turizm gelirleri 2015 yılında 108.3 milyar\$'dır. Okyanusya bölgesinin 2015 yılı turizm gelirleri 41.9 milyar\$ olup, Asya ve Pasifik içerisindeki pazar payı %10.0'dur. Asya ve Pasifik'de en düşük pazar payına sahip olan Güney Asya bölgesinin (%7.5) ise turizm gelirleri 2015 yılında 31.4 milyar\$'dır. Kuzey-Doğu Asya bölgesinde yer alan Çin'in turizm gelirleri 2015 yılında %8.3'lük bir artış yaşayarak 114.1 milyar\$'a büyüyerek turizm gelirleri bakımından Asya ve Pasifik'in en büyüğü olarak Dünya'nın 2. sırasında yer almaktadır. Kuzey-Doğu Asya bölgesinde yer alan Hong Kong 2015 yılında turizm gelirleri bakımından -%5.8'lik bir azalışla 36.2 milyar\$ ile Dünya'nın 9. sırasında bulunmaktadır. Kuzey-Doğu Asya bölgesinin bir diğer destinasyonu olan Macao da 2015 yılında -%26.4'lük bir azalışla 31.3 milyar\$ elde ederek Dünya turizm gelirleri bakımından 2014'deki 5.sıradan 2015 yılında 10. sıraya gerilemiştir. Güney-Doğu Asya'nın en çok turizm geliri elde eden ülkesi olan Tayland 2015 yılında %16.0'lık bir artışla 44.6 milyar \$ elde ederek Dünya turizm gelirleri bakımından 2014'deki 9.sıradan 2015 yılında 6. sıraya yükselmiştir (WTO, 2016: 6-9).

Tablo 7: Afrika'da Bulunan Bölgelere Yönelik Turizm Hareketlerinin Dağılımı

Bölgeler	Turist Sayısı (Milyon Kişi)					
					Pazar Payı (%)	Değişim (%)
	2010	2013	2014	2015	2015	2015/14
Kuzey Afrika	19.7	20.7	20.4	18.0	33.7	-11.7
Sahraaltı Afrika	30.7	34.0	34.9	35.5	66.3	1.6
Afrika Toplam	50.4	54.7	55.3	53.5	100	-3.3

Kaynak: WTO, Tourism Highlights, 2016 Edition'dan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 7’de Afrika kıtasında bulunan bölgelere yönelik uluslararası turizm hareketleri yer almaktadır. Afrika kıtasının uluslararası turist varışları 2010 yılındaki 50.4 milyon turist sayısından 2014 yılındaki 55.3 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Ancak Afrika kıtasının hem sağlık ve güvenlik sorunları, hem de daha düşük benzin ve ticaret fiyatlarından dolayı daha yavaş ekonomik büyüme nedeniyle 2015 yılı turist sayıları -%3.3 azalarak 53.5 milyon turist sayısına gerilemiştir. Afrika kıtasının alt bölgesi olan Kuzey Afrika bölgesi 2010 yılındaki 19.7 milyon turist sayısından 2014 yılındaki 20.4 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Ancak Kuzey Afrika bölgesinin 2015 yılındaki turist sayıları -%11.7’lik bir azalışla 18.0 milyona gerilemiştir. Kuzey Afrika bölgesi Afrika kıtasında %33.7’lik bir pazar payına sahiptir. Kuzey Afrika bölgesinde yer alan destinasyonlardan Tunus ve Cezayir’in 2015 yılındaki turist sayıları, çeşitli terörizm eylemleri sonucunda önemli ölçüde azalmıştır. 2015 yılında Cezayir -%25.7’lik bir azalışla 1.7 milyon turist, Tunus -%25.2’lik bir azalışla 5.4 milyon turist elde etmiştir. Kuzey Afrika bölgesinin en büyük destinasyonu olan Fas, önemli bir kaynak pazarı olan Fransa’dan gelenlerin azalması nedeniyle 2015 yılında turist sayılarında -%1.0’lik hafif düşüş yaşamıştır. Fas 2015 yılında 10.2 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Sahraaltı Afrika alt bölgesinin turist sayısı 2010 yılında 30.7 milyon iken 2015 yılında 35.5 milyona yükselmiştir. Afrika kıtasında en yüksek pazar payına (%66.3) sahip alt bölge olan Sahraaltı Afrika bölgesinde, 2015 yılında bir önceki yıla göre uluslararası gelen turist sayısında % 1.6’lık bir büyüme kaydedildi. Sahraaltı Afrika bölgesinin en büyük destinasyonu olan Güney Afrika, uyguladığı yeni vize kuralları nedeniyle 2015 yılında turist sayılarını -%6.8 azaltarak 8.9 milyona gerilemiştir. Ayrıca bölgenin diğer destinasyonları olan Kenya (-%11.7), Togo (-%3.2), Mozambik (-%6.6) ve Sierra Leone (-%45.6) de düşüşler görülmüştür. Buna karşılık, 2015 yılında bölgenin ada destinasyonlarının turist sayılarında artışlar yaşanmıştır. Seyşeller (+% 19), Mauritius (+% 11) ve Madagaskar (+% 10) çift haneli büyüme kaydedildi. Reunion’un ve Yeşil Burun Adaları’nın (Cabo Verde) turist sayılarında ise %5’lik artış gerçekleşmiştir. Ayrıca bölgenin bir diğer destinasyonu olan Zimbabve’nin (+% 9) turist sayılarında da büyüme görülmüştür (WTO, 2016: 11-12). Son yıllarda Afrika’daki ekonomik koşullarda ve siyasal istikrarda gelişmeler gözlenmekte, bunun bir sonucu olarak turizm için daha olumlu bir ortam oluşmaktadır. Bununla birlikte daha geniş bir alanda altyapı yatırımlarına girilmekte, özellikle konaklama, karayolları ve havaalanı konularında düzenlemeler yapılmaktadır. Bu alandaki gelişim çabalarının sürdürülmesi, bu bölgelerdeki göç hareketlerinin de yavaşlamasını beraberinde getirmektedir. Sahraaltı Afrika’dan büyük uluslararası ve ulusal piyasalara hava yoluyla ulaşımına ilişkin eksiklikler, uluslararası ve bölgesel seyahatleri ciddi bir biçimde etkilemektedir. Ek kısıtlamalar, altyapı ve yatırım sermayesi eksikliği, nitelikli insan kaynağının az olması, turistler için birtakım eksiklikler uygun olmayan bir görüntü ortaya çıkarmaktadır. Hükümetlerin ve özel sektörün, Afrika’nın turizm potansiyeli konusundaki bilinçlerinin arttığı görülürken turizm sektörünün desteklenmesi ve çeşitlendirilmesi ile birçok ülkede turizm ürünlerinin ve hizmetlerinin pazarlanmasına çalışılmaktadır. Afrika turizminin gücü, ürünlerinin çeşitliliği ve gerçekliğiyle birlikte kendi kültürel ve çevresel kaynaklarında yatmaktadır. Eski kültürler, eşsiz doğal parklar ve el değmemiş plajlar, Afrika kıtasının cazibesıyla birlikte turistlere ve Sahraaltı Afrika’nın turizmine göreceli üstünlükler sağlamaktadır. Gelecek yıllarda Afrika kıtasına yönelik turist sayısında artışın yaşanacağı belirtilmekte, turizm için yeni fırsatların yaratılmasının, Afrika’daki yoksulluğun azaltılmasına büyük bir katkı sağlayacağı öngörülmektedir (<http://www.tasamafrika.org>, Erişim Tarihi: 05.09.2016).

Tablo 8: Afrika’da Bulunan Bölgelerin Uluslararası Turizm Gelirlerinin Dağılımı

Bölgeler	Turizm Geliri (Milyar US\$)				
					Pazar Payı (%)
	2010	2013	2014	2015	2015

Kuzey Afrika	10.0	10.2	10.6	8.6	25.9
Sahraaltı Afrika	21.6	24.0	25.8	24.5	74.1
Afrika Toplam	31.6	34.2	36.4	33.1	100

Kaynak: WTO, Tourism Highlights, 2011 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2014 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2015 Edition; WTO, Tourism Highlights, 2016 Edition'dan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 8'de Afrika kıtasında bulunan bölgelerin uluslararası turizm gelirleri yer almaktadır. Afrika kıtasının tüm alt bölgeleri 2015 yılında turizm gelirlerinde düşüş yaşamıştır. Sahraaltı Afrika bölgesinin turizm gelirleri 2015 yılında azalış yaşamasına rağmen 24.5 milyar\$ ile Afrika kıtasındaki en büyük paya (%74.1) sahiptir. Kuzey Afrika bölgesinin 2015 yılı turizm gelirleri ise 8.6 milyar\$ ve Afrika kıtası içerisindeki pazar payı %25.9'dur.

Ortadoğu Bölgesinin uluslararası turist varışlarında yıllar içerisinde dalgalanmalar görülmektedir. Ortadoğu uluslararası turist varışlarında, 1990 yılındaki 9.6 milyon turist sayısından 2010 yılındaki 54.7 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Ancak 2014 yılındaki toplam turist sayısı 2010 yılına göre azalma göstererek 52.4 milyon turist sayısına gerilemiştir. 2015 yılında ise uluslararası turist varışları bir önceki yıla göre %4 artış göstererek 53.3 milyon turist sayısına rağmen henüz 2010 yılındaki turist sayısına ulaşamamıştır. 2015 yılında uluslararası turist varışlarında Ortadoğu'nun Dünya turizm pastasındaki pazar payı ise %4'dür. 2015 yılında bölgenin turist varışlarındaki büyümenin sebebi; Körfez İşbirliği Konseyi'ne üye devletlerden gelen bölge içindeki talebin artmasıdır. 2015 yılında Ortadoğu Bölgesi'ndeki ülkelerden Umman (+% 16) ve Lübnan'ın (+% 12) uluslararası turist varışlarında çift haneli büyüme kaydedildi. On yıldan fazla süredir bölgede istikrarlı büyümesini devam ettiren tek ülke olan Katar'ın 2015 turist varışları da %4'lük artış göstermiştir. Ortadoğu bölgesinin en büyük destinasyonu olan Suudi Arabistan %1'lik küçük bir düşüş yaşamıştır. Bölgenin diğer güçlü destinasyonlarından biri olan Mısır ise çeşitli olayların bir sonucu olarak 2015 yılında %5'lik bir azalma göstermiştir. Ayrıca bölgedeki diğer destinasyonlardan Ürdün ve Filistin'in de uluslararası turist varışlarında düşüş kaydedildi (WTO, 2016: 12). Ortadoğu bölgesinin uluslararası turizm gelirleri 2000 yılındaki 9.7 milyar\$'dan 2010 yılındaki 50.3 milyar\$'a ulaşmıştır. 2011 yılında 45.9 milyar\$'a gerileyen turizm gelirleri daha sonraki yıllarda sürekli artış göstererek 2015 yılında 54.4 milyar\$'a ulaşmıştır. 2015 yılında Ortadoğu'nun Dünya turizm gelirlerindeki pazar payı ise %4'dür. Ortadoğu ülkelerinin birçoğu için turizm istihdam bakımından önemli bir dinamizm konumundadır. Örneğin Mısır Turizm Otoritelerine göre, önemli bir bölümünü yarı vasıflı ve vasıfsız işçilerin oluşturduğu Mısır nüfusunun %10'u geçimlerini sağlamak için turizme bağlıdır. Bahreyn'de istihdamın %17-18'i doğrudan ya da dolaylı olarak turizmden sağlanmaktadır. Umman'da oteller yasa gereği çalışanlarının %50'sini yerel ulusal çalışanlardan oluşturmalıdır. Ortadoğu'da seyahat ve turizm sektörü 2009 yılında toplam istihdamın %9.0'u olan (her 11.1 iş de 1 kişiye) 5,130,000 kişiye istihdam yaratmıştır. Bu rakamın 2019 yılında toplam istihdamın %9.5'ini (her 10.5 iş de 1 kişiye) oluşturarak 6,786,000 kişiye çıkması tahmin edilmektedir (Mustafa, 2010: 41).

2. Afro-Avrasya Ülkeleri'nden Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Turizm Hareketleri

Çalışmanın ikinci kısmında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerinden yararlanarak Afro-Avrasya ülkelerinden Türkiye'ye gelen turist sayıları karşılaştırılmıştır.

Tablo 9: Afro-Avrasya Ülkeleri'nden Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Turizm Hareketlerinin Dağılımı

Ülkeler	Turist Sayısı (Bin Kişi)					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
AVRUPA	22999,252	25173,355	25762,254	27767,556	28710,598	27694,512
ASYA VE PASİFİK	2693,326	2844,947	2252,864	2357,938	2985,443	3193,527
AFRİKA	254,823	312,460	387,484	435,781	511,844	551,085
ORTADOĞU	1707,965	1939,129	2177,878	3045,691	3337,051	3440,949
Afro-Avrasya Ülkelerinden Türkiye'ye Gelen Toplam Turist Sayısı (Bin Kişi)	27655,366	30269,891	30580,480	33606,966	35544,936	34880,073
Türkiye'ye Gelen Toplam Turist Sayısı (Bin Kişi)	31364,000	34654,000	35698,000	37795,000	39811,000	39478,000
Afro-Avrasya Ülkelerinin Türkiye Turizmindeki % Payı	88.2	87.3	85.7	88.9	89.3	88.4

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 Yılı Sınır Giriş-Çıkış İstatistiklerinden yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur. <http://yigm.kulturturizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 05.09.2016.

Tablo 9'a göre; Afro-Avrasya Ülkelerinden Türkiye'ye yönelik uluslararası turizm hareketleri incelendiğinde; Avrupa kıtasından Türkiye'ye gelen turist sayıları 2015 yılına kadar sürekli bir artış göstermiştir. Avrupa'dan 2010 yılında 22.9 milyon turist gelirken, 2014 yılında 28.7 milyon turist gelmiştir. Ancak 2015 yılında Avrupa kıtasından Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı 27.6 milyon turist sayısına gerilemiştir. Bunun sebebi 2015 yılında Avrupa kıtasındaki ülkelere; Avusturya, Belçika, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Lüksemburg, Yunanistan, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Norveç, Karadağ, Güney Kıbrıs, Hırvatistan, Slovenya, Sırbistan, Azerbaycan, Belarus, Ermenistan, Kazakistan, Özbekistan, Rusya, Tacikistan ve Türkmenistan'dan Türkiye'ye gelen turist sayılarındaki azalıştır. Özellikle Rusya'dan Türkiye'ye gelen turist sayısı -%18.53 azalarak 4.5 milyon turist sayısından 3.6 milyona gerilemiştir. Rubledeki değer kaybının yarattığı ekonomik krizin yanı sıra, sınır bölgelerinde yaşanan gerginlikler, Rusya ve Türkiye arasındaki uçak krizi ile diplomatik ilişkilerin kötüleşmesi Rusya'dan Türkiye'ye gelen turist sayılarını azaltmıştır. Fransa'dan Türkiye'ye gelen turist sayıları da 2015 yılında -%18.31 azalarak 1.03 milyon turistten 847 bin turiste gerilemiştir. Fransa'nın başkenti Paris'te 2015'te radikal dinciler tarafından gerçekleştirilen terör eylemlerinin yarattığı psikolojik etki, Tunus, Mısır ve Türkiye gibi ülkelerde meydana gelen terör saldırıları Fransızların tatil tercihlerini değiştirmesine neden olmuştur. 2015 yılında Avrupa kıtasındaki ülkelere; Almanya, Danimarka, İzlanda, Portekiz, Macaristan, Slovakya, Estonya, Kosova, Malta, Litvanya, Letonya, Bosna-Hersek, Makedonya, Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Gürcistan, Kırgızistan, Moldova, Ukrayna ve İsrail'den Türkiye'ye gelen turist sayılarında artışlar olmuştur. Türkiye'yi ziyaret eden Alman turist sayısı 2015 yılında % 6.3 artarak 5.6 milyon turiste çıkmıştır. 2015'te Türkiye'yi ziyaret eden turistlerin %15,4'ünü Almanlar, %10'unu Ruslar, %6,9'unu ise İngilizler (2.5 milyon) oluşturmaktadır. Asya ve Pasifik bölgesinden Türkiye'ye gelen turist sayıları 2010 yılındaki 2.7 milyon turistten 2015 yılındaki 3.2 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Asya ve Pasifik bölgesindeki ülkelere;

Avustralya, Yeni Zelanda, Çin Halk Cumhuriyeti, Filipinler, Hindistan, İran, Pakistan ve diğer Güney Asya ülkelerinden Türkiye'ye gelen turist sayılarında artış görülürken, Japonya, Güney Kore, Bangladeş, Endonezya, Malezya, Singapur, Tayland ve Okyanusya'dan Türkiye'ye gelen turist sayılarında ise azalma kaydedildi. 2015 yılında Japon turistlerin azalmasının nedeni; IŞİD'in Japon gazeteciye öldürmesi sonucu Japon turistlere Müslüman ülkelere gitmemeleri konusunda uyarıların yapılmasıdır. Afrika kıtasından Türkiye'ye gelen turist sayıları yıllar içerisinde sürekli artarak 2010 yılındaki 254 bin turistten 2015 yılındaki 551 bin turiste yükselmiştir. Aynı şekilde Ortadoğu'dan Türkiye'ye gelen turist sayısı yıllar içerisinde artarak 2010 yılındaki 1.7 milyondan 2015 yılındaki 3.4 milyon turiste ulaşmıştır. Ortadoğu bölgesindeki ülkelere; Bahreyn, Katar, Kuveyt, Irak, Lübnan, Ürdün, S. Arabistan'dan Türkiye'ye gelen turist sayılarında artış görülürken, Libya, Mısır, Birleşik Arap Emirliği, Yemen ve diğer Batı Asya Ülkelerinden Türkiye'ye gelen turist sayılarında ise azalma kaydedildi. Afro-Avrasya Ülkelerinden Türkiye'ye gelen toplam turist sayısı yıllar içerisinde sürekli artan bir ivmeyle 2010 yılındaki 27 milyon 655 bin 366 turist sayısından 2014 yılındaki 35 milyon 544 bin 936 turist sayısına ulaşmıştır. Afro-Avrasya Ülkelerinden gelen toplam turist sayısının Türkiye turizmindeki payı da yıllar içerisinde artarak 2014 yılında %89,3'e yükselmiştir. Ancak 2015 yılında Afro-Avrasya Ülkelerinden Türkiye'ye gelen toplam turist sayısında bir azalma yaşanarak turist sayısı 34 milyon 880 bin 73'e gerilemiştir. Afro-Avrasya Ülkelerinden gelen toplam turist sayısının Türkiye turizmindeki payı ise %88,4'e düşmüştür. 2015 yılındaki bu azalışın en büyük sebebi olarak Avrupa kıtasından Türkiye'ye gelen turist sayısının azalması olduğu söylenebilir.

3. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, Afro-Avrasya ülkelerinde, stratejik bir tercih olarak turizmin yeri ve önemi ifade edilmektedir. Çalışmada ifade edilen ülkelerde turizmin, güçlü ve zayıf yanları analiz edilmiş ve geliştirilmesi gereken konular belirtilmiştir. Bu bağlamda Afro-Avrasya ülkelerinin yıllar içerisinde uluslararası turizm hareketlerinde olumlu yahut olumsuz bir değişim olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Afro-Avrasya bölgesinde yer alan ülkelere Türkiye'ye gelen turist sayıları karşılaştırılmıştır. Bu amaçla Dünya Turizm Örgütü (WTO) ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerinden yararlanılarak ülkelerin uluslararası turist sayıları ile turizm gelirleri araştırılmıştır.

Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO) yayınlamış olduğu verilerden elde edilen sonuçlara göre; Afro-Avrasya Ülkelerine (Afrika-Ortadoğu-Avrupa- Asya ve Pasifik) gelen toplam turist sayısı yıllar içerisinde sürekli bir artış göstererek 2000 yılındaki 545.6 milyon turist sayısından 2015 yılındaki 993.7 milyon turist sayısına ulaşmıştır. 2015 yılında uluslararası turist varışlarında Afro-Avrasya Ülkelerinin Dünya turizm pastasındaki pazar payı ise %84'dür. Ayrıca Afro-Avrasya Ülkeleri, uluslararası turist varışlarında 2015 yılı bir önceki yıla göre % 4.4 büyüme göstermiştir. Afro-Avrasya Ülkelerinin (Afrika-Ortadoğu-Avrupa- Asya ve Pasifik) toplam turizm gelirleri de yıllar içerisinde sürekli bir artış göstererek 2000 yılındaki 339.5 milyar\$'dan 2014 yılındaki 971.4 milyar\$'a ulaşmıştır. Ancak 2015 yılında Afro-Avrasya Ülkelerinin turizm gelirleri 956.5 milyar\$'a gerilemiştir. Bunun sebebi ise 2015 yılında Avrupa ve Afrika kıtalarının uluslararası turizm gelirlerinde yaşanan azalışlardır. 2015 yılında Afro-Avrasya Ülkelerinin Dünya turizm gelirlerindeki payı %76'dır. Türkiye ise yıllar içerisinde sürekli turist sayısını artırarak 2014 yılında 39.8 milyon turist sayısına ulaşmıştır. Ancak 2015 yılında -%0.8'lik bir azalışla 39.5 milyon turist sayısına gerilemiştir. Bu gerilemenin sebebi olarak; Türkiye'nin en önemli pazarı konumundaki Rusya'dan Türkiye'ye olan uçuş yasakları ve Türkiye'de yaşanan terör olaylarıdır.

Afro-Avrasya bölgesinde yer alan ülkelere Türkiye'ye gelen turist sayıları karşılaştırılmıştır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu verilerden elde edilen sonuçlara göre;

Afro- Avrasya Ülkelerinden Türkiye'ye gelen toplam turist sayısı yıllar içerisinde sürekli artan bir ivmeyle 2010 yılındaki 27 milyon 655 bin 366 turist sayısından 2014 yılındaki 35 milyon 544 bin 936 turist sayısına ulaşmıştır. Afro-Avrasya Ülkelerinden gelen toplam turist sayısının Türkiye turizmindeki payı da yıllar içerisinde artarak 2014 yılında %89,3'e yükselmiştir. Ancak 2015 yılında Afro-Avrasya Ülkelerinden Türkiye'ye gelen toplam turist sayısında bir azalma yaşanarak turist sayısı 34 milyon 880 bin 73'e gerilemiştir. Afro-Avrasya Ülkelerinden gelen toplam turist sayısının Türkiye turizmindeki payı ise %88,4'e düşmüştür. 2015 yılındaki bu azalışın en büyük sebebi olarak Avrupa kıtasından Türkiye'ye gelen turist sayısının azalması olduğu söylenebilir.

Afro-Avrasya ülkelerinin bir kısmı Türkiye ile sınır komşusu diğerleri de yakın coğrafyada olmasından dolayı; Afro-Avrasya bölgesi, Türkiye'nin uluslararası toplam turizm talebinin önemli bir parçası olmalıdır. Türkiye en önemli turizm pazarı konumunda olan Avrupa ülkeleri ile olan ilişkilerini kuvvetlendirmelidir. Ayrıca Afrika, Ortadoğu ve Asya Pasifik ülkelerinden gelen turist sayılarını da artırmalıdır.

Kaynakça

- Abishov, N. ve Ünlüöner, K. (2016). Kazakistan Turizminin Mevcut Durumu ve Gelişme Perspektifleri, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Cilt:4, Sayı: 8, ss. 99-109.
- Hacıoğlu, N. ve Saylan, U. (2014). Arap Baharı'nın Turizme Yansımaları: Arap Ülkeleri ve Türkiye, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 32, Balıkesir, ss. 55-80.
- Küçüktopuzlu, K. F. ve Çakır, M. (2012). Kazakistan'da Turizmin Gelişmesini Etkileyen Faktörlerin Analizi, *International Conference on Eurasian Economies (11-13 Ekim 2012)*, ss. 333-337.
- Mustafa, M. H. (2010). Tourism and Globalization in the Arab World, *International Journal of Business and Social Science*, Volume. 1, No. 1, ss. 37-49.
- Öztürk, Y. ve Şimşek, E. (2013). Politik İstikrarsızlıkların Turistlerin Destinasyon Seçimine Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, Vol. 1, Issue. 2, ss. 15-25.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2010 Yılı Sınır Giriş-Çıkış İstatistikleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>, Erişim Tarihi: 05.09.2016.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011 Yılı Sınır Giriş-Çıkış İstatistikleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>, Erişim Tarihi: 05.09.2016.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012 Yılı Sınır Giriş-Çıkış İstatistikleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>, Erişim Tarihi: 05.09.2016.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2013 Yılı Sınır Giriş-Çıkış İstatistikleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>, Erişim Tarihi: 05.09.2016.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014 Yılı Sınır Giriş-Çıkış İstatistikleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>, Erişim Tarihi: 05.09.2016.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015 Yılı Sınır Giriş-Çıkış İstatistikleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>, Erişim Tarihi: 05.09.2016.

World Tourism Organization. (2001), Tourism Highlights, 2001 Edition.

World Tourism Organization. (2006), Tourism Highlights, 2006 Edition.

World Tourism Organization. (2011), Tourism Highlights, 2011 Edition.

World Tourism Organization. (2012), Tourism Highlights, 2012 Edition.

World Tourism Organization. (2013), Tourism Highlights, 2013 Edition.

World Tourism Organization. (2014), Tourism Highlights, 2014 Edition.

World Tourism Organization. (2015), Tourism Highlights, 2015 Edition.

World Tourism Organization. (2016), Tourism Highlights, 2016 Edition.

<http://www.fortuneturkey.com/ucak-kazalari-malezya-turizmini-vurdu-5558>, Erişim Tarihi: 05.09.2016.

<http://www.tasamafrika.org/pdf/yayinlar/Verdugo-TR.pdf>, Erişim Tarihi: 05.09.2016.